

2. Lozova O. V., Demchenko V. O. System zarządzania personelem jako ważny element skutecznego funkcjonowania przedsiębiorstwa w rynkowych warunkach zarządzania. *Ukraiński Journal of Applied Economics*. 2018. Tom 2. Nr 4. Str. 7-45
3. Godyashchev M.O. Zarządzanie personelem przedsiębiorstwa jako czynnik zwiększający jego działalność gospodarczą. *Inteligencja XXI*. 2017. Nr 3. Str. 74-79
4. Sardak O.V. Miejsce personelu marketingu w zarządzaniu pracownikami przedsiębiorstw. *Analiza ekonomiczna*. 2011. Wydanie 8. Część 2. Str. 303–307

УДК 338.1

Фещин Тетяна

студентка групи ПП-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Науковий керівник: Панухник Олена

доктор економічних наук, професор

завідувачка кафедри економіки та фінансів

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя
м. Тернопіль, Україна

Tania Feshchyn

Student of the group ПП-31

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Olena Panukhnyk

Doctor of Sciences (Economics), Professor

Head of the Economics and Finance Department

Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

РОЛЬ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ЗАВЕРШЕННЯ ВІЙНИ THE ROLE OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN RECOVERING THE ECONOMY OF UKRAINE AFTER THE END OF THE WAR

Роль малих та середніх підприємств (МСП) у відновленні економіки України після завершення війни є вкрай актуальною. Російська агресія завдала колосальних руйнувань критично важливої інфраструктури, транспортної інфраструктури, житлового фонду, об'єктам соціальної сфери та виробничим потужностям по всій території нашої держави. Як і всі сфери нашого життя, український бізнес зазнав значних збитків: сотні підприємств зруйновано, тисячі вимушено припинили свою діяльність через бойові дії. Але підприємці намагаються вистояти та зберегти власну справу продовжуючи долати щоденні труднощі.

Після завершення війни постане гігантське завдання щодо відбудови зруйнованої інфраструктури та відновлення економічної діяльності. Це потребуватиме залучення великих фінансових, матеріальних та людських ресурсів.

МСП традиційно створює ключову роль у після кризовому відновленні економіки країн світу. Такий бізнес є рушійною силою економіки, він гнучкий, мобільний та здатний швидко адаптуватися до нових мінливих умов. Також можуть створювати нові робочі місця, забезпечувати податкові надходження до державного бюджету, стимулювати національний ринок, підтримувати конкуренцію, задовільнити потреби місцевих громад та інше.

Війна суттєво вплинула на економіку країни, зокрема на розвиток малого та середнього бізнесу, ще зміни відбулись в усіх сферах діяльності МСП: фінансовій, виробничій, логістичній, комунікаційній, інформаційній, інноваційній. До сьогоднішнього дня підприємці відчувають руйнівні наслідки, але все ж таки деяким компаніям вдалося швидко адаптуватися до цих умов. Оскільки, МСП є дуже чутливими до зовнішнього економічного середовища, то такі сектори як: виробництво, сільське господарство, сфера

послуг та будівництво першими реагують на будь-які зміни та кризові явища. Тому вивчення та розробка цього механізму допоможе Україні прискорити процес економічного відродження. Варто додати, що держава намагалась підтримувати МСП ще до повномасштабного вторгнення. Тому у лютому 2020 року було створено національний проєкт Дія.Бізнес [1]. З моменту розробки та встановлення його метою була підтримка бізнесу. Портал Дія.Бізнес надає багато корисних інструментів для бізнесу, зокрема консультації більше ніж на 70 тем. Важливим моментом є те, що державний проєкт допомагає підприємствам, які були розташовані в зоні бойових дій, перемістити свої виробничі потужності до західної частини України. На рис.1 зображено види державної допомоги, якими скористались МСП.

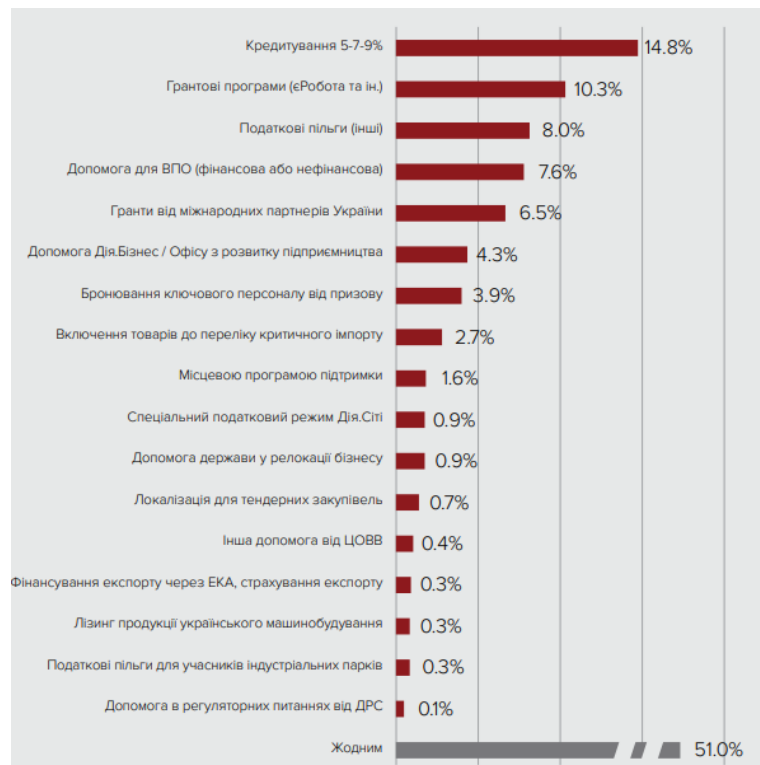

Рис.1 Види державної допомоги, якими скористались МСП від 24 лютого 2022 року до кінця 2023 року [2]

Центр розвитку інновацій, Дія.Бізнес та Advanter Group із підтримкою Міністерства цифрової інформації та інших міністерств створюють регулярні дослідження на основі опитування власників МСП та CEO, для того щоб зрозуміти їхню адаптацію до війни, проаналізувати чого саме потребує бізнес у певних регіонах та у певний момент часу. Такий моніторинг бізнес-середовища допомагає виявити які програми підтримки та ініціативи потрібні підприємствам та як держава зможе допомогти у вирішенні певних питань.

Економічне зростання України справді є: за підсумками 2023 року ВВП України зріс на 5%. Ці цифри досить малі за рахунок минулорічних падінь на 30%, але на початку року Міжнародний валютний фонд прогнозував падіння на 0,5% [3], та підприємствам вдалося піднятися. Це сталося, по-перше, тому що сектор МСП краще адаптувався і почав розвиватися. По-друге, показники агросектора також набагато кращі, ніж очікувалися, і навіть вдавалось експортувати коли росія вийшла із зернового коридору.

У 2024 році передбачається фінансування європейськими грантовими схемами. Особливу увагу буде приділено підтримці МСП, також буде запущено інвестиційне покриття в індустріальних парках, що створить сприятливі умови для відкриття бізнесу. Що стосується міжнародних конференцій, то корпоративна участь дозволить їм отримати нове

фінансування через партнерство, проте не варто очікувати інвестицій одразу після конференцій, тому що певні компанії все ж чекають економічної стабільності в країні.

Отже, розвиток МСП не лише відновить економічне зростання, а й сприятиме відбудові зруйнованої інфраструктури, створенню нових робочих місць, підвищенню добробуту громадян. Тому удосконалення сектору МСП має стати одним із ключових пріоритетів для відбудови економіки України після війни. Це дозволить відновити економічну міць держави та підвищити її конкурентоспроможність на світовій арені.

Перелік використаних джерел:

1. Іонан В. Роль підтримки МСП у відновленні післявоєнної економіки країн світу. Економічна правда. 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/22/694090/>
2. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. URL: <http://surl.li/qsksj>
3. Соболев О. Д. Українська візія. Як підготувати економіку до відбудови. Економічна правда. 2024. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2024/04/3/711981/>

УДК 336

Химич Ірина

кандидат економічних наук, доцент
доцент кафедри управління інноваційною діяльністю та сферою послуг
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна

Костюк Надія

провідний інженер кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя,
м. Тернопіль, Україна

Iryna Khymych

PhD (Economics), Docent
Associate Professor of Innovation Activity and Services Management Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

Nadiia Kostiuk

Senior Engineer of Economics and Finance Department
Ternopil Ivan Puluj National Technical University
Ternopil, Ukraine

ЕТНІКО-ТРАДИЦІЙНИЙ БІЗНЕС: РИНОК ВИШИВАНОК ETHNO-TRADITIONAL BUSINESS: EMBROIDERY MARKET

*«Вишиванка – це генетичний код нації»
(Леся Воронюк, засновниця свята вишиванки)*

Не дивлячись на кризову ситуацію в країні, ринок вишиванок зростає значними темпами. Адже, саме вишиванки є невід'ємним елементом української культури та її національних традицій, а також і головною частиною національного вбрання українців. Варто зазначити, що безумовними лідерами щодо представлення на продаж вишитих виробів є такі міста як: Івано-Франківськ, Київ, Коломия та Львів, відповідно. Починаючи від 2021 р. попит на вишиванки почав зростати значними темпами, покупців, які мають бажання придбати такий товар стає дедалі все більше й більше. Ця тенденція відобразилася і на вартості вишитих виробів, середня ціна якого складає близько 1,3 тис. грн. Найбільшу частку вишитих виробів продано через Інтернет-магазини та реалізовано через електронну платформу OLX. На рис. 1 відображено найтрадиційніший стиль орнаменту вишиванки в поєднанні червоного та чорного кольорів.